

ОХИРАТ УЛАМОЛАРИ

05:00 / 13.03.2017 3622

Бунда илмни охират учун талаб қилган ва ишлатган содиқ олимлар кўзда тутилади. Қадимдан охират уламолари қандай бўлишлари ҳақида баҳслар бўлиб келган. Улардан баъзиларини эътиборингизга ҳавола қиламиз.

Олим қоидага мувофиқ қилиб амр ва наҳийларни адо этиб туриши лозим.

Олим зоҳид бўлиши ҳам, мубоҳ нарсалардан юз ўгириши ҳам шарт эмас. Аммо у иложи борича дунёга уринмаслиги керак. Ҳар бир жисм ҳам оғирликни кўтаравермайди. Одамлар турлича бўладилар.

Ривоят қилинишича, **Суфён Саврий** раҳматуллоҳи алайҳ яхши таомларни тановул қилар ва уловнинг озукаси яхши бўлмаса, хизматга яраайди, дер эди.

Имом Аҳмад ибн Ҳанбал раҳматуллоҳи алайҳ қашшоқликнинг охирлигига сабр қилишга одатланган эди. Одамларнинг табиати турлидир. Охират уламолари қуйидагиларни яхши биладилар:

Дунё арзимас матоҳдир. Охират шону шарафдир. Иккиси икки кундошга ўхшайдир.

Охират уламолари охиратни устун қўядилар. Уларнинг амаллари гапларига хилоф бўлмайди. Улар охиратда фойда берувчи илмга мойил бўладилар.

Шақиқ Балхийдан ривоят қилинишича, у киши Ҳотимга бир муддат менинг суҳбатимда бўлдинг. Айтчи, нимани ўргандинг? Деганда. У саккиз нарсани:

Биринчиси:

Мен халойиққа назар солсам, ҳар бир шахснинг муҳаббат қўйган нарсаси бор экан. Унинг ўзи қабрга кирса, муҳаббат қўйган нарсаси ундан ажраб қолар экан. Мен қабримда бирга бўлиши учун савобли ишларимга муҳаббат қўйдим.

Иккинчиси:

Аллоҳ таолонинг «Бас, нафсни ҳаводан қайтарди» деган сўзига назар солдим. Бас, нафсни ҳавони даф қилишда қийнадим ва охири Аллоҳ таолонинг тоатида барқарор бўлдим.

Учинчиси:

Бировда қийматли бир нарса бўлса, ўшани муҳофаза қилишини кўрдим. Сўнгра Аллоҳ таолонинг «Сизнинг ҳузурингиздаги нарса тугайдир. Аллоҳнинг ҳузуридаги нарса боқийдир» деган сўзига назар солдим. Бас, қачон қиймати бр нарса тушса, Ҳузуримда боқий бўлиши учун У зотнинг ҳузурига юбордим.

Тўртинчиси:

Одамларнинг насабга, молга ва шарафга интилишларини кўрдим. Ҳолбуки, улар арзимаган нарсалардир. Бас, Аллоҳ таолонинг «Албатта, Аллоҳнинг ҳузурида ҳурматлироғингиз тақволироғингиздир» деган сўзига назар солдим ва У зотнинг ҳузурида ҳурматли бўлиш учун тақвога амал қилдим.

Бешинчиси:

Одамларнинг ҳасадлашишларини кўрдим. Бас, Аллоҳнинг «Биз уларнинг маишатини тақсимлаб қўйганмиз» деган сўзига назар солдим ва ҳасадни тарк қилдим.

Олтинчиси:

Одамларнинг душманлик қилишларини кўрдим. Бас, Аллоҳнинг «Албатта, шайтон сизга душмандир. Бас, уни душман тутинг» деган сўзига назар солдим ва одамларга душманликни тарк қилиб ёлғиз шайтонни душман туттим.

Еттинчиси:

Одамларнинг ризқ талабида ўзларни хорлашларини кўрдим. Бас, Аллоҳнинг «Ер юзида ўрмалаган жонвор борки, уларнинг ризқлари Аллоҳнинг зимасидадир» деган сўзига назар солдим ва Унинг учун зиммамда бор нарсаларга машғул бўлиб, мен учун Унинг зиммасида бор нарсаларни тарк қилдим.

Сиккизинчиси:

Одамларнинг тижоратларига, саноатларига ва баданларининг сихҳатига суянишларини кўрдим. Бас, Аллоҳ таолога суяндим», деди.

Охират уламолари фатво беришга шошилмайдилар. Ўта ишончли бўлмагунча фатво бермайдилар.

Охират уламолари амалларни бузувчи, қалбларни кирлантирувчи, васвосни қўзғатувчи омилларни чуқур ўрганадилар. Зотан, амалларнинг суврати

осон. Аммо уларни поклаш қийин.

Диннинг асли ёмонликдан сақланишдир. Ёмонликни билмагунча, ундан сақланиб бўлмайди.

Охират уламолари шаръий амалларнинг сирлари ҳақида баҳс ва уларнинг ҳикматлари ҳақида мулоҳаза юритадилар. Агар сирини билолмаса, шариатга таслим бўлиш кифоя қилади.

Охират уламолари саҳобаларга ва тобеъийларнинг яхшиларига эргашадилар.

Абу Нуъайм ва **Абдулбарр**лар келтиган ривоятда ҳазрати **Али ибн Абу Толиб** розияллоҳу анҳу фақиҳнинг тарифида қуйидагиларни айтадилар: «Сизларга ҳақиқий фақиҳнинг хабарини берайми? У одамларни Аллоҳнинг раҳматидан ноумид қилмайдиган ва уларга Аллоҳ таоло осий бўладиган ишларга рухсат бермайдиган кишидир. Одамларни Аллоҳнинг макридан бепарво қолдирмайдиган кишидир. Бошқага рағбат қилиб Қуръонни тарк қилмайдиган кишидир. Фикҳи бўлмаган ибодатда яхшилик йўқдир. Фаҳми бўлмаган фикҳда ҳам яхшилик йўқдир. Тадаббури йўқ қироатда ҳам яхшилик йўқдир».